Wroclaw: studenten en kuuroorden

50

reizen

Ryanair vliegt al vanaf Eelde

Na een strijd van zo'n veertig jaar kreeg Groningen Airport Eelde in februari toestemming de start- en landingsbaan te verlengen. Daardoor kunnen er vanaf volgend jaar grotere vliegtuigen terecht. Ryanair is er desondanks al begonnen; er gaan vluchten naar Milaan, Marseille en Mallorca.
www.ryanair.com/nl

Feestvieren met de Britse koningin

Dit jaar viert de Britse koningin Elizabeth II haar zestigjarig regeringsjubileum. Van 2 tot 5 juni culmineert dat in het Diamond Jubilee Weekend. Op het programma staan onder andere een grote parade op de Theems met meer dan duizend boten, een concert bij Buckingham Palace en een officiële rijtoer.
www.visitbritain.nl

Vernietigd en zelf opgebouwd

Gdansk is één van de vier Poolse steden waar het EK voetbal zich afspeelt. De dramatische en vaak bloedige geschiedenis van Gdansk is nog op bijna elke straathoek voelbaar.

tekst JOOST VERMEULEN foto's RÉNIE VAN DER PUTTE

Boven de toegangspoort van het enorme werfterrein midden in de stad staat in grote smeedijzeren letters *Stocznia Gdanska im Lenina*. De Leninwerf van Gdansk. In 1983 was deze tekst door de stakende arbeiders verwijderd. Het metaal hebben ze meteen omgesmolten. Pas onlangs keerde de tekst weer terug.

"Het bord is terug maar de werf is weg." Lech Stiminski werkte 24 jaar op de werf. Ook hij nam deel aan de opstand in de jaren tachtig. Toen had hij meer dan 17.000 collega's. Nu werken er op het ruim zeventig hectare tellende terrein nog maar 1200 mensen.

Toch is de Leninwerf de moeite van een bezoek meer dan waard. De enorme hallen, droogdokken en scheepshellingen, de immense kranen die samen met de middeleeuwse kerktorens het stadsbeeld domineren, maken in al hun desolaatheid een enorme indruk.

Halverwege het terrein trekt een loods extra aandacht. Een verveloze deur geeft toegang tot een rommelig hok. Een oud elektrisch karretje staat achteloos in het midden. De deuren van de roestige archiefkast ontbreken, net als de leuningen van wat ooit een gemakkelijke stoel moet zijn geweest. Op een loszittende plank ligt een aantal bijna antieke elektrische apparaten. In scherp contrast daarmee staat de moderne videoapparatuur die naast de deur staat opgesteld.

In een eindeloze *loop* wordt daarop, voor de vele tientallen bezoekers die zich hier dagelijks naar binnen wurmen, de documentaire getoond van het bezoek van Lech Walesa, de eerste president van de vrije Poolse republiek. Tien jaar daarvoor was deze kleine ruimte nog zijn dagelijks werkplek. Hier ontstond de verboden vakbeweging Solidarnosc. Hier werd de kiem gelegd van een beweging die Polen zou bevrijden van het communisme.

"Het is te hopen dat de tienduizend Ierse voetbalfans die we op onze camping verwachten het historische belang van deze plek voor ons Polen ook begrijpen," zegt Anna Glasenzka. Zij beheert een klein cafe aan het begin van het werfterrein. Vlak daarachter begint een enorm grasveld. De gebouwen die daar stonden waren de eerste die gesloopt werden toen de Leninwerf in 1993 werd verkocht aan een Oekraïense investeerder. De ambitieuze plannen van deze nieuwe eigenaar zijn door de crisis intussen achterhaald. Dus besloot de gemeente het terrein aan te wijzen als kampeerplaats voor de Ierse fans.

Het grootste deel van de Ierse, Spaanse en Italiaanse fans die in Gdansk worden verwacht, heeft ongetwijfeld een kaartje voor één van de matches die in het gloednieuwe stadion worden gespeeld. Wie geen kaartje heeft, kan toch alle wedstrijden volgen. Onder andere op het enorme tv- scherm dat midden in de oude stad wordt opgesteld.

Het centrum van Gdansk is buiten de voetbaldagen vermoedelijk ook de plek waar de meeste bezoekers op af zullen komen. De stad bezit namelijk op een betrekkelijk kleine en overzichtelijke oppervlakte een enorme hoeveelheid schitterende monumenten uit de middeleeuwen en de renaissance.

Wie door de fraaie oude straten dwaalt of zich aan de rivieroever vergaapt aan het fraaie waterfront met zijn stenen poorten en middeleeuwse havenwerken, zal zich vermoedelijk niet realiseren hoeveel bloed zweet en tranen het herstel van deze gebouwen heeft gekost. Zestig jaar geleden, aan het einde van de Tweede Wereldoorlog, stond er in het hart van Gdansk namelijk geen steen meer op de andere. Gdansk was letterlijk tussen de legers van de terugtrekkende Duitsers en de oprukkende Russen verpletterd.

"Wat de Duitsers niet opzettelijk hadden vernield, werd later alsnog door de Russen kapotgeschoten." Janek Snaklov heeft als kind de vernietiging van de stad nog meegemaakt. Hij herinnert zich ook nog heel goed hoe zijn moeder en alle vrouwen van Gdansk direct na het einde van de oorlog zijn begonnen om uit het puin alle nog bruikbare materialen te halen.

"Zij hebben met hun blote handen de eerste stenen voor de wederopbouw schoongemaakt." Tien jaar lang heeft vrijwel de hele bevolking aan dit project gewerkt.

"Aan het hoofd van het restauratieteam stonden de hoogleraren van de bouwacademie van Gdansk," zegt de kunsthistorica Ewalina Danecka. Onder het toen heersende communistische regime was persoonsverheerlijking streng verboden. Dus kwamen hun namen in de officiële stukken nergens voor."

"Toch hebben zij op heel subtiele manier hun handtekening aangebracht. De zuilen van de arcade van het laatste pand dat in de Lange Markt gerestaureerd werd (de belangrijkste verbindingsstraat in de oude stad), hebben ze versierd met hun eigen gebeeldhouwde portretten. In de bouwtekeningen hebben ze deze versieringen echter vermeld als afbeeldingen van 'historische' figuren. Zo hebben ze het systeem omzeild."

De binnenstad van Gdansk heeft voor veel Nederlanders nog een extra verrassing. De architectuur doet namelijk erg Hollands aan. Rijen met hals- en klokgevels rijgen zich in sommige straten aaneen. Er zijn zelfs een paar panden waar de karakteristieke Hollandse hijsbalken uit de nok steken.

In de zeventiende eeuw vormde Gdansk voor veel radicale protestanten in West-Europa een veilig heenkomen. Mennonieten, wederdopers en volgelingen van Melanchton trokken ernaartoe. Met hen kwam niet alleen de Hollandse architectuur maar ook hun kennis van landontginning. De vlakke moerassen net ten oosten van de stad werden door hen ontgonnen. Aan de oostkant van de stad strekt zich een bijna Hollands aandoend landschap uit, gescheiden door kanalen en sloten.

Waar de Nederlanders ook een belangrijke invloed op hebben uitgeoefend was de ontwikkeling van de scheepsbouw. Voor de karwijen, karvelen en fluiten die vanaf 1500 zijn gebouwd, werden Hollandse scheepsmeesters ingehuurd.

De invloed van de Nederlandse scheepsbouw verdween echter nadat midden achttiende eeuw Gdansk bij Pruisen werd ingelijfd.

Hoe en Wat

Gdansk is gemakkelijk te bereiken. Twee keer per week vanaf Schiphol met LOT, overstappen in Warschau.
Overnachtingen zijn er in alle prijsklassen. Wie echter nog een plek zoekt tijdens het EK, moet wel snel reserveren. De meeste goedkope plekken zijn al bezet.
Een bezoek aan de Leninwerf is het best te doen met de alternatieve bustour . Die gaat twee keer per dag om 11 en 13 uur. Aanmelden in het café naast de ingang nr 1 van de werf.
Transport van de stad naar het stadion kan met de tram, de bus of de trein. Dat wordt overal duidelijk aangegeven.
Er zullen tijdens de EK ook ettelijke honderden vrijwilligers rondlopen om fans en toeristen te helpen.

Meer informatie:
De Poolse organisatie voor toerisme
www.polen.travel

De City Hall of Gdansk
www.gdansk.pl

Ingang van de voetbalcamping, de voormalige Leninscheepswerf.

'EK voetbal? Wij zijn er helemaal klaar voor'

De Lange Markt.

Tot vlak voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog zijn er op de werven van Gdansk vooral Pruisische en later Duitse oorlogsschepen vervaardigd. In 1938 werden hier nog zes Duitse U-boten te water gelaten.

Wie de ingewikkelde geschiedenis van Gdansk in het interbellum – een vrije stad onder Pools gezag met een overwegend Duitse bevolking – wil begrijpen, kan het best de ingrijpende, kleine tentoonstelling in het oude postkantoor bezoeken.

Aan het begin van de Tweede Wereldoorlog hebben hier dertig Poolse postbeambten dagenlang de Duitse elite-eenheden weten tegen te houden. Een heldendaad die de meesten van hen met de dood moesten bekopen. Hun geschiedenis en die van Gdansk in de jaren voorafgaande aan het uitbreken van de oorlog wordt daar in heldere Engelse teksten duidelijk gemaakt.

Niet allen in dit museum zijn tekstborden en onderschriften in het Engels aanwezig. Vrijwel overal wordt rekening gehouden met de massale komst van niet-Poolssprekende bezoekers vanwege het komende EK, een happening waar men zich hier in Gdansk al jaren lang op heeft voorbereid.

"Wij zijn er helemaal klaar voor," zegt ook Michal Brandt van het plaatselijke organisatiecomité. Het trotst is hij nog op het nieuwe stadion. "Het mooiste van dit EK."

Hoewel er over smaak te twisten valt, is er veel voor zijn stelling te zeggen. Dit fraaie ellipsvormige, amberkleurige bouwwerk is een prachtig *landmark* in het nieuwe westelijke deel van de stad. De vorm en de kleur refereren aan de amber die al eeuwenlang een belangrijk exportproduct van Gdansk is. Doordat alle spanten van de gesloten buitenring achter de tribunes zijn weggewerkt, krijgt het geheel van binnen een zwevend karakter en zijn er nergens obstakels die het zicht benemen. De toeschouwers hebben daardoor overal een perfect zicht op het veld.

De eerste wedstrijd in Gdansk is op 10 juni die tussen Spanje en Italië. Mocht Nederland eerste worden in zijn poule, dan speelt Oranje uiteindelijk op 22 juni de kwartfinale in deze voetbaltempel. En kleurt de groene camping midden in de stad oranje.

Gdansk ligt aan de Motlawarivier. Let op de Nederlands aandoende architectuur.